

IN NOMINE JESU CHRISTI!

DISPUTATIO PHILOSOPHICA

De

IMPEDIMENTIS
ERUDITIONIS,

Quam

Adprobante Amplissima Facul-
tate Philosophica, in Regia Aca-
demia Aboënsi,

Sub PRÆSIDIO

VIRI *Præclarissimi*

M. JOHANNIS FLACHSENII,
Mathemat. Profess. Ordinarii, Præce-
ptoris & Promotoris sui summo hono-
ris & officii cultu profe-
quendi,

Pro gradu in Philosophia,

Publico bonorum examini submittit
JOHANNES J. SALONIUS,
Ostro-Bothn.

In Auditorio Maximo, die 6. Julii,
Anno 1678. horis consuetis.

ABOÆ,

Excusa à PETRO HANSONIO, Acad. Typogr.

VIRIS

*Præclarâ virtute, eruditione, humanitate
ac integritate conspicuis*

DN. ERICO FALANDRO,

Græc, & Hebr, Lingv. Professori
dexterimo, h. t. Fac. Phil. Decano spe-
ctabili, Præceptori & Promotori non
uno nomine suspiciendo:

DN. GUSTAVO LITHOVIO,

Pastori in Simumgo fidelissimo, Cognato
& Evergetæ plurimum honorando:

DN. JOHANNI GRANDELIO,

Scholæ Carlburgenis Rectori laudati-
simo, quondam Præceptori observando:

DN. JOHANNI ZWASZ

Comministro in Pederſøre pervigili, Fau-
tori promptissimo:

DN. PETRO MATHESIO, V.D.

Ministro in Calajofi attentissimo, cognato
& benefactori multum colendo:

DN. ZACHARIÆ ULHEGIO,

Symmyſtæ Uloënsi optimo, Fautori pro-
pensissimo:

DN. GABRIELI MATHESIO,

Sacellano in Calajofi industrio, cognato
de me optimè merito:

Dilputationem hanc in grati animi pignus
reverenter & officiosè inscribit

Joh. SALONIUS

PRÆFATIO.

Laudabilia quæque studia sua habent impedimenta, & præclaris quibusque rebus multa objecta sunt obstacula, quæ cupientibus illas attingere, multum afferunt molestia, multum difficultatis, & tardi non parum, usque adeò ut incertos penè faciant homines virum in incepio pergent cum molestis ludando, an mutata sententia, inimicis turpiter sese submittant. Et eò quidem magis hoc est deplorandum, quod quanto res quæcumque est præstantior, nobilior atque divinior, tanto etiam majoribus circumsepta est difficultatibus, ut non nisi magno cum labore, summa industria & acerrimâ contentione ad eam possis pertinere: adeò verum est vulgatum illud verbum: difficultia quæ pulchra. Operum autem omnium, quæ nos solius naturæ notitia imbuti pertractamus, elegantissimum humanissimumque est literarum studium seu cultura bonæ mentis, quæ tempus vita, à supremo Numinе nobis concessum, in acquirendis ingenii bonis & reparacione priscae nostræ integritatis collocamus; quæ multarum rerum scientiâ animum implemus, prudentiâ stabilimus, &

ad virtutis actionem habilem efficimus: quia
denique naturam nostram ita expolimus, ut
non tantum ratione originis à bestiis distin-
guamur, verum etiam intelligentiā, eruditio-
ne & multiplici cognitione à bruta ignoran-
tia nosmet ipsi sejungamus. Quapropter
veteres tanta in estimatione sapientiae studi-
um habuerunt, ut illum qui ei operam non
daret, sed indoctus esse malleret, etiam ab ipsa
humanitate procul abesse existimarent. Ita
Aristippus interroganti cuidam, quid meli-
or evasurus esset filius si erudiretur, re-
spondit: ut nihil aliud, certè vel in thea-
tro non sedebit lapis supra lapidem; in-
nuens sapientissimus vir, hominem, qui in
sui perfectionem non niteretur, saxo rudi si-
milem esse, quod non secus atque hoc sem-
per idem esse velit. Contrà doctrina, eru-
ditio & Philosophia tanti apud illos habebatur
ut quibusdam Pulcritudo mundi maxima-
aliis sacrum Asylum, nonnullis in adver-
sis solarium, in secundis ornamentum
sit dictum. Antequam verò hunc Philosophia
thesaurum inveniamus, & ex abditis naturae
recessibus eruamus, non una nobis objicitur dif-
ficultas, non unus subeundus labor; tam longè

et mortalibus commigrasse videtur, ut nusquam appareat nisi queratur et investigetur sedulò: tam via plena periculis, prærupta, præceps, bivis triviusque referta, tot obsessa monstris et mille malorum generibus, ut sèpius in itinere deficiamus. Quæ omnia superanda vel vitanda erunt, si pulcherrimam eruditionis faciem intueri velimus. Atque hoc ipsum dum ego attentius mecum considero, ac sèpe mirari soleo, quid illud sit, quod tantum negotii facessit literarum cultoribus, et tam multas injicit moras ad sapientia aram properantibus; in eam incidi cogitationem, argumentum hoc esse tractatione atque disquisitione publicâ dignum. Itaq; de impedimentis Eruditionis hac occasione nonnullas duxi lineas, et brevissimam conscripsi Dissertationem. Quanquam autem inter scribendum et tarditate ingenii, et temporis angustia, et multis aliis impeditus impedimentis, minus bene elaboratam in publicum emiserim: spem tamen concipio firmissimam, non propterea tuam, Candide lector, solitam benevolentiam, consuetum favorem et benignam censuram impeditum iri.

THESIS L.

UT non postrema pars est prudenteriæ militaris hostium vires cognoscere, consilia perspicere, & quid in quavis parte agatur, curiosè explorare: ita maximè necessarium ac utile est Musarum militibus, suos adversarios nosse, & quid à quovis metuere debeant, scire: prævisus quippe hostis minus nocet; & quem conspexeris adventantem, fortius excipies, meliusq; impetum ejus sustinebis, ac tandem in fugam compelles. Antequam verò singulas hujus agminis phalanges lustramus, & in multiplicem impedimentorum sylvam mœtis oculorumque aciem dirigimus, non abs re videtur brevi quadam descriptione illa contrahere, ac omnium naturam, seu quid singula in commude conferant, paucis indicare. Impedimenta ergo eruditionis nihil aliud sunt, quam obstacula, quæ nos in cursu studiorum detinent, vel conatus nostros planè intercipiunt. Generis loco tò obstacula est positum, notwithstanding quod Definitum sit ens aggregatum

gatum, & ex multis rebus, non sine no-
stro magno malo, coagmentatum cha-
os ; namque latius se extendit & aliis
quoque rebus, in quibus impedimenta
occurrunt, convenienter adhiberi pot-
est. *Differentiae* vicem obit *Effectus* pro-
prii significatio, quod studia nostra vel
prorsus impediunt, vel certe sunt causa,
quod minus illam doctrinæ perfectio-
nem adsequamur, quam, si abessent,
essemus adepturi.

THESES II.

Sed cum tanta sit horum monstro-
rum varietas, tam fœcunda messis &c e-
normis exuberantia, ut non mirum sit
nos miseros, tot latronum insidiis ex-
positos, sine spoliis ex Musarum castris
discedere, vel certe paucos summâ cau-
tione aliquid auferre: Optandus mihi
esset Hercules quidam qui isthac do-
maret & in ordinem redigeret, specta-
culum nobis præbiturus, id quo uni-
versa gigantum cohors cum Jove pu-
gnans, vel Cimbrica gens cum Mario
decertans, coram spectentur. Non enim
facile horum principium vel finem in-

venire possum, & in quas classes redigam penè sum incertus: Ita confertim undique confluunt, ita acies aciem, cuneus cuneum premit, & vehementi maximaque vi mosarum milites adorit. Nonnulla sentimus in nobis met ipsis, quæ intus sunt, & contra nos pugnant; alia extrinsecus adveniunt & conjunctis viribus imbecillem debellant. Itaque videntur commodissimè dispesci posse hæc impedimenta in *Interna* & *Externa*.

THESES III.

Ut ab ipsis doctrinæ initiis & incubabulis ejusdem impedimenta in lucem protrahamus, prima puerorum ætas, natura & indoles erit videnda, quæ tanta varietate est distincta, quantâ exteriora corporis lineamenta. Nam quam humanitas ipsa omnibus hominibus sit naturalis, & vis percipiendi sic sequatur rationalem animam, atque ridendi potestas: non tamen omnes æquè felici ingenio gaudent, nec cogitandi reminiscendique eadem omnibus facultas, singulis tamen aliqua. Cum

vix ullum sanæ atque integræ mentis hominem, tam putaverim stupidum & indocilem, ut nihil in literis possit proficere, nihil studio & culturâ possit consequi: nam etiam parvuli cuncta observant quæ domi geruntur, & interrogant quæ non noverunt, & pudet illos ignorare nomina rerum, quas quotidie oculis usurpant. Unde facile colligitur aliquid illis ingeneratum esse sciendi desiderium, & factos esse ad exercitium mentis sicut aves ad volandum. Primum itaque impedimentum in tarditate ingenii situm est; quâ sæpe fit, ut quæ alius quasi ludendo vel semel saltet audiendo apprehendit, memoriâ quoque tenet, nisi recolere prorsus negligat; ea alter non sine immenso labore, pertinaci curâ & ad fatigationem usque navatâ operâ demum percipiat, interim gradum longius altero promovente, & ad alia pari felicitate ire parante. Quanquam & de his infelioribus neque Parentes neque Praeceptores statim desperare debent, ut nec de illis vividis & acutis valde glo-
ria-

riari, sed potius id operam dare, ut utriusque bona & convenienti curâ adjuventur. Sicut enim recta educatione nativæ originis lemna singulari industriâ atque studio evocat & producit, ac vellut convenienti nutrita & rigata succo, beneficoque calore fota vegetat atque maturat: ita imbecillem naturam jugi affectu & decenti tractatione, culturâque industriâ confirmat, vid Quint. lib. 1. Inst. Orat. Neuh. lib. 2. Theat. Ing. Hum. Multum sanè prima institutio confert ad formanda, vel firmanda puerorum ingenia. Sæpe optima indoles molli & effeminate parentum indulgentiâ mirum in modum depravata est, ut quam primis annis εὐφύτω απstendebat puer, post exacto aliquò tempore ac deliciis nugisque consumo, prorsus abivisse credideris. Sæpe etiam tardum, hebes & obtusum ingenium prudentiâ ductorum atque doctorum sic est excitatum ac perpolitum, ut de quo nihil vel parum spei habebas, post etiam miracula videris audiveris-que. Ita in fingendo animi habitu na-
tura

tura certare solet cum cura: ita nocent
parentes s^ep^e dum prodesse cupiunt:
Ita flexilis ætas multas recipit formas
haud secus quām Aristotelis materia
prima. Non immerito itaque laudari
solet veterum de recta educatione ma-
xima sollicitudo, & cura in diligendis
Magistris spectatæ fidei virtutisq[;], qui-
bus tenera illa ætas erudienda commit-
teretur, ut ab ipsis statim incunabulis
bonis artibus ad se vinceret, & literarum
studia amare ac facere magni disceret.
Quibus rebus factum esse intelligimus,
ut paulatim instillata pueris sapientia
parandæ cupido, grandioribus ita in-
sederit, ut totâ deinceps vitâ maximam
excolendæ mentis rationem haberent,
& incredibili etiam cum felicitate in eo-
dem studio perseverarent. Indorum
& Brachmanum institutum erat ut e-
dito infanti curator & vitæ Magister ad
hiberetur: ut & bonis disciplinis & salu-
taribus exemplis ad omnem honesta-
tem erudiretur; Ex Strabone referente
Neuhusio lib. 2.c. i. Quid ergo sentien-
dum de parentibus illis, qui omni rerum
copia

copia abundantes, quemvis ex trivio
hominem advocant, & liberorum vitæ
ingenioque formando præficiunt, nulla
ratione virtutis atque eruditionis ha-
bita, modo assentandi arte sit imbutus.
Quam vero seduli ad convasandas opes?
& quam in rem augendam omni cogi-
tatione intenti? nempe *majorem* ex Plu-
tarchi sententia *curam gerunt calcei quam*
pedis, & malunt imperitis liberis pecu-
niā relinquere in nequitia, avaritia,
luxuria nutritum, quām de eo solli-
citi esse, ut divitias veras & optimo ho-
mīni proprias, eruditionis thesaurum
sibi acquirant. Recte Erasmus alicubi:
Deligimus equis nostris Idoneum curatorem,
liberos cuivis astio committimus. Itaq; vanus
statim insumitur primus labor, dum nec
bona indoles juvatur, promovetur &
augetur, nec tardiori quod deest usu po-
test adjici. Infelices illi parentes qui
pueris tam male consulunt, ut quo tan-
dem natura vel arte duce pervenire pos-
sint, num literis cum fructu queant ope-
rari, vel an rus illos alegari aut stivæ
ad moveris satius sit, ab indocto magistro
intel-

intelligēre nequeunt. Verum enim vero et si magna in utramq; partē sit educationis vis, non tamen æqualem in omnibus ingeniis format habitudinem ad literarum studia : sed cum ad natūram bonam, constantem, vividam atq; solerter accesserint adjumenta illa quæ à primā curā sperari possunt ac debent, tum eximium quiddam & divinum exoriri solet. In aliis autem hoc efficiet sedula in primis annis educatio, ut intelligas ad quæ studia quisq; natus sit, ne invitâ deinde Minerva in illis exerceatur macereturq; quorum non est capax.

THESSIS IV.

Porro in ipso studiorum cursu jam constitutis dum arduum quid & difficile occurrit, quod non primo labore statim addiscitur, nec sine frequenti mentis agitatione comprehenditur, oritur in nobis quædam *diffidentia nostrī*, quâ & desiderium sciendi extinguitur & vigor qui inerat in torporem vertitur, excelsior quævis cogitatio dejicitur, mens ad humilia tantum & vulgaria deprimitur. Admiramur aliorū profe-

ctus

Etus, ingenium suspicimus, judicii vim
divinā putamus, acumen inestimabile
& paucis mortalibus commune penè
stupescimus, nostra omnia damnamus,
stupidos, stolidos, cæcos & inertes nos
censemus, nihil videre, nihil capere, nihil
nos judicare posse existimamus. Eoq;
etiam infeliores nobis videmur, quod
cum ad fatigationem usque vehemen-
ter laboremus, nihil tamen proficia-
mus. Exitiosum hoc est & valde pericu-
lous literarum cultoribus desperare
de operâ sua & diligentia, naturam,
indolem & omnem animi vim in se de-
spicere. Quid enim putares illum suscep-
tum esse, qui sibi conscientia se ni-
hil effecturum? num in cursu perget
qui se ambulare posse diffidit? In pri-
mis autem vexantur hoc mali genere
quibus humilior est animus & minus
generosi mentis motus, qui difficilia
horrent; adeoque ingenii aciem quam
habent aliò convertunt, & in rem, cuius
cognitionem parari possedesperant, pe-
netrare reformatum. Quamobrem ali-
am querunt viam, qua minori cuti'mo-

lestia ad aliquod existimationis culmen
prorepant, & repudiato consilio ad a-
liud vitæ genus animum adjiciunt, post-
quam amaras studiorum radices sen-
serint. In hac lucta, qua cum diffi-
dentia conflictamur, multum subsidii
habent illi quibus amicus fidelis, pru-
dens & erectæ indolis contigit, qui tor-
pentem exciter ad extrema tentanda, &
spe superandi inflammet; quod Præce-
ptoris etiam dexteritas præstare potest.
Cæterum illud maximè perniciosum
est & plurima incommoda secum tra-
hit, cum quis de universa doctrinæ la-
titudine & singulis eruditionis momen-
tis spem deponit, si in uno aliquo sci-
entiæ genere hæsitaverit, ad quam na-
tura parum aptus esse videbatur. Fieri
enim potest ut unum aliquod insigni-
tè præstare possit, quamvis singula vel
omnia ne mediocriter quidem. Quis
nunc Nasonis carmina laudaret, si ille
Poësin deseruisset, quia prosæ oratio-
nis incomptus erat conditor: Nam, ut
de se ipso refert Trist. lib. 4. Eleg. 10:

Sæpè

Sæpe pater dixit: studium quid inutile tentas?
Mæonides nullas ipse reliquit opes.
Motus éram dictis totoque Helicone relicto
Scribere conabar verba soluta modis.
Sponte sua carmen numeros veniebat ad aptos:
Et quod tentabam scribere, versus erat.

THEsis V.

Atque ut illis abjectè de se sentire,
prosperusque nihili facere quæ didice-
rint & ingenio suo diffidere pernicio-
sum est: ita aliis nimia sui admiratio,
vana de se persuasio & arrogantia exitio
est. Reperias enim quosdam tantum in-
flatos superbiā, tam elatae mentis homi-
nes, ut si veltantillum in Philosophicis
studiis profecerint, si intellexerint, quid
sit genus, quid species, quid lapis vel saxū,
quid faba suilla, quæ physices Definitio,
hinc tantum sibi blandiuntur, tantum
placent, tam tumidè de se sentiunt, ut se
universum eruditionis æquor ebibisse
fallaci opinione credant. Tum si in
stylo aliquo usque progressi, seu ligatè
seu prosè aliquid, non valde male, di-
xerint, hinc tantos sumunt spiritus, ut
contemptis præ se reliquis, soli sibi vi-
dean-

desuntur quos Dii diligent, vel in quo-
rum peccatis Virgilii aut Ciceronis anima
per opportunam μεταμόρφωσιν demigra-
verit. Mox isthac vanitate delectantur,
& toxicis opinionis dementati, de nuci-
bus & crepundiis puerorum more tri-
umphant, deposita cura amplioris ac-
quirendae supellestilis. Quid enim la-
boraret de scientiae habitu comparan-
do, qui jam thesaurum eruditionis pos-
sideret? quid operam ille impendet stu-
diis, qui se satis iisdem imbotum esse
nefariâ jactatione gestit? bene itaque
Fab. Inst. Orat. lib. 2. c. 2. magnos profe-
ctus frequenter perdidit arrogans de se per-
suasio: Nimirum dum quisque maximè
sibi placet ac sua suspicit, non tam in-
crementa capit, quam decrementa pati-
tur: qui enim nihil sustinet discere, et
iam quæ didicit, dediscit. Verissima
sunt quæ dicit Seneca lib. de Tranquilli-
tate. Animi c. 1. Puto multos potuisse ad sa-
pientiam pervenire, nisi putassent se pervenis-
se: nisi quedam in se dissimulasset, quedam
apertis oculis transilissent: Non est enim quod
nos magis aliena judicem adulacione perire

quam nostrâ. Hi verò, si illud cogitarent
sibi dictum, quod veritas ipsa mortali-
bus expressit: *Nemo scit quantum nescit;*
in hauc κακοήθειαν non dilaberentur,
nec tam facile admitterent pessimum
hominum genus, adulatores, qui af-
fertatione & blandimentis suis aliorum
vitia outriunt & adaugent. Nempe a-
amicis gratificari volentes exitium eo-
rum maturant. Damnat indecorum
hunc adplausum Fab. lib. 2. cap. 2. & tu-
moris ac vanæ persuationis causam es-
se dicit, quemadmodum etiam scribit
Plutarchus lib. de Instit. puer. c. 12. χαυ-
νύνται γὰρ ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν ἐπαίνων καὶ
θρύπνονται, h. e. inflantur superabun-
dantiis laudum & quasi dissolvuntur.
Proinde tantò hæc pestis est periculo-
sior, quantò isti à medicinâ abhorrent
magis, & sui quoque morbi sunt ignari,
& quâ parte laborent, non vident, op-
nionis fascino occæcati ac suorum χε-
λάκων encomiasticis nugis saginati; a-
deo namque ipsa etiam persuasione suâ
sibi placent, ut admoniti, concusso ca-
pite, fuluberrima præcepta in aëra dis-

cutiant, & si quando dementiae convi-
eti, increpantur a gravioribus viris, in-
vidos illos exclament, & iniquos fortu-
næ pariter ac sapientiaæ suæ estimatores.

THESES VI.

Sed dum alii, proprii ubertate inge-
nii ac domesticis opibus freti, sibi ipsis
plus quam par est tribuunt, in contrari-
um abeunt rursum nonnulli, ut contra-
etis mentis viribus aliena sequantur do-
gma, tanquam oracula cœlitus demis-
sa: quâ servili dicam an superstitione
verecundia & Philosophandi decora li-
bertas amittitur, & illud sœpè fundame-
ti loco supponitur, quod falsissimum es-
se potest, & vis ipsi naturæ ac intellectui
infertur, & denique dum illad pro ve-
ro habetur, veteres nihil ignorasse, in
hoc maximè erratur, quod veritas amit-
titur. Rectè itaq; Cicero lib. 2. quæst.
Acad. Nobis, etiam si quid percipi possit, ta-
men ipsa consuetudo assentendi periculosa es-
se videtur & lubrica. quamobrem cum tam
vitiosum esse constet assentiri quidquam aut
falsum aut incognitum: sustinenda est po-
tius omnis assensio, ne præcipitet, si te-

merè processerit. Cæterum ut facilis est in errorem lapsus per præceps judicium & temerariam assensionem: ita turpis est semel conceptæ sententiæ, præsertim falsæ, pertinax & illiberalis defensio. Reperiuntur enim quidam satis pusillanimæ, qui nominis ac æstimationis suæ jacturam se facturos putant, si unicam vel loquendi formulam vel ante adprobatam propositionem immutaverint, adeoque malunt, famæ suæ velificantes, errori iniquum patrocinium, quam veritati justam defensionem adferre. Peccat etiam qui Autorem, in aliquibus licet bonum & vera tradentem, in singulis tamen conceptibus, verbis & effatis dubiis vel falsis, tam pressè seqvitur, ut credas illum aut mancipium ejus, aut tutelarem Deum à superis esse constitutum. Ita ingeniosè inexplicabilia explicat, conciliat verè pugnantia, ut si vel ipsa veritas ab aliis oculis ejus ingeratur, satius ducat antiqui erroris esse tenacem, quam novam veritatem admittere. Et Profectò magna hinc profecta est causa, cur Aristoteles

teles tot jam illuminatus vel obscuratus
sit ad notationibus. Nempe dum quælibet
secta, quæ semel allubescet, mor-
dicus defendit, confirmat, illustrat; in-
tervenientibus aliorum oppositionibus,
condita est immensa Commentario-
rum moles.

THESES VII.

Succedit nunc illud impedimentum quod
in ipsa *studendi* ratione seu *Methodo* pos-
tum est. Peccatur enim hic multifariam,
dum præpostere tractantur studia, dum illa
omittuntur quæ omittenda non sunt, & ad
cognitionem rei, quam consideras, omnino
requiruntur; dum posthabitis quæ ab instru-
mentalibus disciplinis peti possunt, subsidiis
ad reales statim ascenditur, & dum illa in
adultiorem ætatem differuntur, quæ primis
annis edisci oportet, ut quæ memoriam
magis postulant quam judicium; memoria
vero tenacissima est in pueris, experientia te-
ste & gravissimorum virorum authoritate.
Porro perditissima res est vagabundum &
oberrantem esse, ut nihil assumas, in quo men-
tem figas, in quo te exerceas, & quantum fie-
ri potest, penetrare cupias. Tantæ sunt incon-
stantia & levitate quidam, ut unica horula i-
dentidem ex una re in aliam transfliant, qua-

si circumspectantes aliquid quærerent; cum
tamen tum vel maximè in hoc unum intenti
esse deberent, quod discendum est. Multos
sanè decipit desultoria illa legendi ratio, dum
singula uno momento captantur, tempus et-
iam teritur quasi ludo puerorum, seu pellen-
di tædii causa aliquid agentium more. O-
ptimum est monitum Senecæ: *Non passim*
carpenda sunt nec avidè invadenda universa:
per partes pervenitur ad eorum. Aptari onus
viribus debet: nec plus occupari quam cui
sufficere possumus. Non quantum vis, sed qua-
tum capis bauriendum est. Epist. 108. Non
est enim in illo transcursu aliquis successus,
& difficilior est veritatis investigatio, quām
ut illi se pandat, qui unico oculi iectu totum
percurrit volumen, tanquam pulicum secta-
tores sinus celerrimè perlustrant. Quan-
quam autem ea est agilitas mentis humanæ, ut
vim suam in plura simul possit diffundere: non
tamen volubili exercitio, velut ita dicam, in-
tempestivo saltu comprehenditea, quæ fixa co-
gitatione percipi amant, & disjecto ordine pro-
cedentibus facile se subducunt. Ut nunc racea
quā cruda sint quæ tacta aviditate arripium-
tur, antequam excoquantur ingenio. Cæterū
cum tædiosum sit ac difficile in uno labore
perseverare, ordinatâ varietate refici possunt
discentes, quia minus hebetatur mentis acies
multa faciendo quam diu. Ita Fabius sentit:

Quis

Quis non obtundi possit si per totum diem eu-
juscunque artis unum magistrū ferat; muta-
tione recreabitur, sicut in cibis, quorum di-
versitate reficitur stomachus, & pluribus mino-
re fastidio alitur. Instit. Orat. lib. 1. cap. 19.
Essent quidem hic de impedimentis *Internis*
plura dicenda, si temporis ratio permetteret
pluribus ea perseQUI. OmitteNDa itaq; nunc
est illorū delicate ignavia, quibus Philosophi
schola otii diversorum est, ut Senecæ verbis
utar Epist. 108. Tacenda quoque anxia quo-
rundam & nimis curiosa diligentia, quâ debi-
litatur corpus, animorum impetus langu-
scit, acumen deteritur, & vividissima indoles
in severam tristitiā commutatur. Sed fortas-
sis hæc querela minus est necessaria; nam exi-
stimo bene observari, quæ tradit de inter po-
nenda remissione Seneca lib. de Tranq. animi
c. 15. & Quint. l. 1. c. 3. modò ne illud magis
sit verendum, ne remissiones in otii conserva-
dinem abeant. Ad *Externa* itaq; pergendum.

THESES VIII.

Suppositâ parentie cognoscentia imbecilli-
tate, & ejus origine naturæ nostræ corrupti-
one, impedimento nobis est objecti difficul-
tas & rerum cognoscendarum sublimitas,
varietas & amplitudo, quod non sit adæquata
proportio inter vim cognoscitivam & objectum
eius, sed exuperat ingenii nostri dotes maje-
ritas rerum naturæ. Quod tamen non tam

illis imputari debet, quippe in quibus *scibilis-*
sas & passiva ad cognoscendum aptitudo inest,
quām intellectus nostri angustiæ: quā sēpe fit,
ut deficiamus in medio contemplationis actu.
Sic videri optimè posset tota lunæ, veneris
solisque structura, si cui tanta esset oculorum
acies, quantam rei videndæ excellentia, & lo-
ci summa intercapedo postulant. Transibo
itaque ad alia; & primum quidem expositu-
rus, quid illi nobis impedimenti adferant,
quorum informationi committimur. Infelix
namque ille discipulus, cui rudis & indoctus
contigit praeceptor, à quo illa discere cogitur,
quæ succedens eruditior magnâ operâ dedo-
cere opus habet, antequam meliora doceat;
Neque multò feliores illi sunt pueri, qui sub-
severis, inhumaniis arque morosis Pædagogis
studiis vacant, quorum scholæ ictibus, verbe-
ribus, ejulatibus personant: quā truculen-
tiā fieri potest, ut puer ludum magis horre-
at, quām Davus pistrinum. Quanquam enim
Diogenes tantò discendi studio inflammatus
fuisse dicatur, ut nullis objurgationibus, nec
intentatis quidem verberibus deterreri potue-
rit: namque Præceptoris baculo se jam jam
percussuro dixisse fertur: cæde si vis, at nul-
lum tam durum invenies baculum, quō me
à te abigas, dum aliquid dixeris: non tamen
omnibus tanta inest constantia, & tam fla-
grans proficiendi desiderium, quin acerbitate

præceptorum & excandescentiâ, si non
tollî, certè minui, vel saltem minus s'vave mi-
nusque jucundum effici possit. Verùm enim
vero neq; hoc minori est dissentibus incom-
modo, dum ingeniorum nullus habetur de-
lectus, sed promiscuè cum omnibus agitur,
omnes uno tractantur modo; nam, ut dicit
Vossius, sunt non pauci adeo dure cervicis, ut
nihil proficias, nisi graviter intones, & minas
etiam addas. Sunt alii ingenii adeo mitis, ut
si hanc viam inire velis, perdas eos potius quā
corriger. Partit. Orat. lib. 2. c. 26. Sed hæc
prudentia præceptoris ita temperabit, ut ne-
què odium inter discipulos oriatur, neque se
ipsum faciat suspectum. Porrò illud omnino
vitio non caret, dum sublimiora proponuntur,
quam quæ ab alio queant percipi; sic enim
novus ad omnia informandus accedit, & va-
lebit tunc illud Virgilii de filio Æneæ: se qui-
turq; Patrem non passibus æquis: moderandus
itaque erit incessus Pædagogo, & ad comitis
vires accommodandus. Pulcherrimè hac de-
re Fab. lib. 2. c. 3. quem vide. Præterea gravissi-
mum est hoc in præceptoribus peccatum, si
qui sint multâ eruditionis copiâ, nec non do-
cendi arte instructi, & dedignantur inferiori-
bus debitâ præstare curam: male enim docet,
qui non libenter docet, & cum male docetur,
male etiam discitur. Itaq; Fabiuseum, qui no-
lit, in præcipientiū numero non habet l. 2. c. 3.

THESES IX.

At non minori damno liberis solet esse Parentum intempestiva, præposta & parum considerata dispositio, qua de re pauca superiori sunt allata, quantum ad eligendos Magistros attinet. Nunc, quomodo præterea impeditant puerorum studia, breviter expendamus. Est illud quorundam cacoëthes gloriae vehementer, si videant initia filiorum profectibus esse aliqualia. Ideoque perpetuâ & nunquam intermissâ lectione ingenia illorum exhaustiri, spiritum atque vigorem exsiccari volunt, quasi qui violentiâ ad eruditio-
nis fastigium propellantur, & in prima juventute ultra ætatem cogantur sapere. Nonnulli imperiti vel nimio illos promovendi dicam an præcipitandi desiderio, vel pravis exemplis irritati, vel vulgi & inertis turbæ laudationibus adducti, vel sumptuum quos fecerant pertæsi, scholis subducunt, & muneri alicui admoveare student, mirum in modum præco-
cibus illorum fructibus gaudentes. Quia ve-
rò ad maturitatem bonam non pervenerant,
vi verius quam natura excocti, cum maximè florere deberent, & grandiori ætati usui esse,
computrescunt, deficiunt, & in nihilum abe-
unt. Itaque parentes tum demum sentiunt
quid effecerint præpropera sua vindemia, cū non sine maximo dolore tam sua fata quam
suorum, spē subsidii lœtitiæque accessuræ de-
stitu-

stituti, acerbissimè deplorant. Cujus quidem
mali causa non minima ex parte in Euclio-
nibus nonnullis solet hæcere, qui tenacitate
sua deperditâ filiorum salute, aliorum quoq;
parentes ad sui imitationem sollicitant; do-
lere se dicunt vicem eorum quos filii perpe-
tuo exedent, satis esse, ut finis, negatâ pecu-
niâ, his malis imponatur, & vagabundis cer-
ta contingat sedes. Quid verò interim cogi-
tent hi curiosi consultores, ex animo-ne di-
cant an secus, judicent ipsi, & qui prudentiâ
pollent. Atque etiam hic non possum præter-
ire è communi hominum fece illos, qui ne-
scio quo aucupio parentum auribus immo-
dicas filiorum ingerunt laudes, ita ut naufragi
sapienti moveant; & tamen his illi artibus id
præstant, ut immaturus à studiis avocetur
puer, & in officio collocetur publico. Ubi cum
paulisper crudè se & insulte gesserit, mox illis
Sirenibus quarum cantilenis allectus est, pa-
bulum fit & fabulamentum vulgi, dum fa-
ma & existimatio non tantum antea laudati
juvenis, verum etiam obsequantis senis mor-
daci dente stringitur, quasi qui oderit liberos
dum amasset pecunias. Postremò in hoc ve-
hementer errant patres, quod alias subinde atq;
alia vitæ ratione filiis propositâ, & huc illuc
juvenili animo distracto, studendi rationem
turbant.

THESIS X.

Cæterum in *distributione præriorum* haud
exi-

exiguum momentum vel ad incitandam diligentiam, vel socordiam & ignaviam foven-
dam est positum. Dum enim indignis con-
feruntur illa quæ doctis & virtutis cultoribus
jure debentur, quis non putaret inde non
tantum studendi curam frigidorem, verum
etiam contemptum doctrinæ atque eruditio-
nis venire? Licet enim doctrina & sapientia
per se sit expetenda, etiam si pretium abesset,
& innata quoque hominibus sit sciendi cupi-
ditas: allici tamen spe alicujus externi boni
gaudet humana infirmitas; unde velut aliis
discendi appetitus generatur. Alioquin labo-
ris & sumptuum, qui literis impenduntur, ja-
ctura facta esse existimatur, dum sperati fru-
ctus nunquam datur copia, nisi splendida cor-
pori inedia, animo propter contemptum im-
mensus dolor. Verum namque est quod ca-
nit Ovidius lib. 2. de Pont. Elog. 3.

Non facile invenies multis in millibus unum,

*Virtutem pretium qui putet esse sui;
Ipse decor recti, facti si præmia desunt,
Non movet, & gratis penitet esse probum.*

Quid censemus Romæ olim viros opti-
mè de Rep. meritos animo voluisse, dum con-
sulares & prætorii fasces improbissimi adulata-
toris, aut sycophantæ præmium fuere: usque
adeò ut ex sterquilino effossi homines, purga-
menta Grecie, summis cumularentur honori-
bus. Emil. Orat. 10. Præterea, cum non solum
nobis

vobis ipsis discere debeamus, sed etiam patriæ, non poterit ille debitum patriæ persolvere, qui ad perpetuam damnatus expectationem, exulem verius quam civem agit. Ergo, si qui tales essent iniqui dispensatores, non tantum honestati, rectitudini, & ipsi naturæ bellum inferrent, sed etiam patriam, quæ charissima nobis esse debet, prædonum more vastarent, bonis civibus spoliando, & malorum colluvie implendo. Hæc sunt B.L. quæ in summa festinatione occurrabant, & conjecta verius in chartam quam arte elaborata sunt. In quibus multa fateor omissa, quædam non satis explicata, aliqua ipsa æstivis caloris vehementiâ turbata. Ut itaq; hæc jam adducta in meliorem partem interpreteris, te majorcm
in modum oro.

Peregrinatio Dn. JOHANNI SALONIO,
Philos. Candidato dignissimo, disp. hujus
de Eruditionis impedimentis Auctori, a-
mico, Sympatr. & vicino suo
honorando:

Quid studia impediatur multorum, aut sa-
pe retardet,
enumerat præfens fatus id ingenii.
Et quia viciisti tota ista obstantia, SALONI,
Jure tibi Pallas nomina clam dabit,

Que

*Quæ tuus ingenii fervor, vigilans nec non
Et labor assiduus promeruere satis.
Idcirco proficit, quam fers, sapientia, multis
Uerbis ut patriis nobilitata sit!*

JOANNES SALONIUS:
per anagr.

Vales anno, Sionis.

Hocce *vales anno* clarescere in arce *Sionis*
Atque parare simul nomina docta tibi.

Aliud

Sal Sionis: novena.

Dum sapiens animus te *Sal* facit esse *Sionis*,
En laurū & titulos turba *Novena* parant.

hæc pauca Festinus sed L. Mq; scripsit

Joh. FLACHSENIUS.

c)
Ωσπερ ἐν τῇ γεωγίᾳ ἐποιηθεῖσιν, πρῶτην
μὲν ἀγαθὴν τὴν γῆν, εἶτα δὲ φύτευριν ἐπι-
σήμονα, εἶτα τὰ σπέρματα σπεδαῖς, τὸν αὐτὸν
τρόπον τεχνέσις μὲν τὴν παντελῆ τῶν πάθων ἀγωγὴν
τείχα δεῖ συνδραμεῖν: Φύσιν, ἀσκησιν καὶ μάθησιν.
ἡ γὰρ φύσις ἀνευ τῆς μαθήσεως τυφλὸν, ἡ δὲ μά-
θησις δίχα φύσεως ἐδιπέτει, ἡ δὲ ἀσκησις χάρεις
ἀμφοῖν ἀπελέει, ὡς Φησιόπλάτερχος. ὁ μὲν
δεῖ τὴν μαθήσεως καὶ ὁρθῆς τῆς μελέτης ἔδει τεχ-

αρε-

σερτὴν δύνασθαι ἐποδύνατο; ὅστε τὸν τῆς
Φύσιος ἀρετὴν Αἰσφθάρει φαῦλημία, ὥστω καὶ
τὴν ἀυτῆς Φαυλότητος πλάκις ἐπενορθῶσι δι-
δαχῇ. Πεπαιδευμένως τῷδε μιδάσκους Κύρον
Σαλώνιον, Φίλε ρύτον ἀξιώπιμο. Συγχάρω γε τοι,
ὅτι μηδὲ ὄρθης επυχεις παιδεῖας καὶ ἀγωγῆς, οὐ
χρώμαρος σπαχδαῖος θεῖς τρόποις ἀπίθης, καὶ
νῦν τῶν στούπων κάρπον Φέρεις πολὺν. Ἐρράσθ-

Pereximio Dn. Candidato, amico sincero
dilecto L. Mq; gratulaber

ERICUS FAŁANDER,

Dogma eruditorum est, Prudentiam tu-
dem esse virtutem, qua bona à malis, utilia
à noxijs, gaudiī iudicio discernit, expro-
pria & fugienda prescribit, omnesque statim
sapienti moderatione gubernat. Dum & consuls
rāndō inquit in media ad hinc propositū ducentia; &
singulari acuminis componit fatorum ordines, & trectas
bili animo inclinat ad ea, quæ rectissime conveniunt
euto vñtūtum regulis. Stante hac Disciplina, florent Rē-
spublīcæ, Vrgent Civitates, Triumphat Religio, Justitia
& Doctorum fulsitas. Et contrariò, dum trahitur itycon-
sultando tempus, infelici auspicio pecunia regnat, oīnia
in speciem dicuntur, tunc callidissima de nulpiam pros-
futuræ actes ebuceinantur Vanitatis Tuba, Querela est
prudentium Religionē tunc perire, cum nullus habetur
electus personarū qui sacra procurabunt. At Regnorū &
Civi-

Civitatum ruinæ pendent omnino à virtutum contemptu, quando è Justitia contexitur iniuritatis rete, quando in immoderatos apparatus profunduntur sumptus publici, quando purus, castus & simplex vestium ornatus in larvam degenerat; quando à generosis consilis & strenuo actu deflectunt actiones Collégiorum. Quemadmodum hoc ipsum post Iani &os Vates, deplorant Seneca, Tacitus, Sallustius, oratorum quoque & Poëtarum Principes. Tu in Dissertationem, qua agit de Impedimentis Eruditionis, nolo nunc in os laudare, cum satis magna mihi pollicear de Tuo ingenio mi Princeps amicorum, candide ac verè Germane Saloni. Cujus amici tamen ac fidelicatem nec fortuna nec infortunium ex meo peccato eradicabunt. In hac ratione, tam tristi & funesta rerum facie, sufficiat Nobis quantum Deo ductori fieri potest, optimæ dictorum & factorum conscientia, ad virtutem & pia exercitia constanti anime ire. Enim vero ut illud, ab electo Gentium Apostolo dicitur: *Vitam Christianorum sub cruce auspiciari*; ita ab alio hoc hauiimus, *Vitam mortuum esse morsum mortis somnium*. Vale.

et Tui nominis estimatore

DANIELE ACHRELI.

Virtus cum Sophia te multa laude coronat,
Ceu decore Sponsum pulchram Pueram suum.
Non opus est alios laudum tibi necdere flores;
Laudibus absq; ullis splendida gemma micat.

Hoc pauca amico in paucis dilecto scrib.

OLAUS LAURENS.

Mf Rv 5652.